

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l. gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem Mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

V slovo baronu Andreju Winklerju.

Prav žalostno novico deželi Kranjski prinesla je „Wiener Zeitung“ z dné 12. t. m. V tej številki javlja namreč uradni list, da je Nj. veličanstvo ugodilo prošnji za umirovljenje, katero je bil uložil kranjski deželni predsednik ter da mu je pri tej priliki podarilo veliki križ Franc-Jožefovega reda. Torej je postala istina, česar smo se dolgo bali: baron Winkler nas zapusti in ob njegovem odhodu tuguje cela vojvodina Kranjska!

In kako tudi ne! Kar smo izgubili z rojakom deželnim predsednikom, kateri je čez dvajset let z modro in pravično roko vodil deželo našo, bolešno čutimo stoprav sedaj, ko se umakne z visocega svojega dostojanstva. Saj ima cesar mnogo odličnih uradnikov v širni svoji državi in prav mogoče je, da utegnemo dobiti še več spretnih cesarskih namestnikov v sivo palačo na Turjaškem trgu ljubljanskem, vendar naravnost povemo: družega Winklerja nam tudi cesarska milost podariti ne more!

Deželni predsednik namreč, kateri se sedaj

PODLISTEK.

Poduk o kolери.

V sledečem hočemo ob kratkem posneti nekatere reči iz male knjižice, katero je ukazalo spisati naše ministerstvo za notranje reči. Nadejamo se, da bodo našli v spisu naši bralci marsikaj dobrega, porabnega.

Kaj je kolera?

Kolera je nalezljiva bolezen v tankem črevesu človeškega telesa. Provroči to bolezen gotova razdeljiva glivica — kolera glivica, kolera bakterija ali komabacilij, ako pride v človeško telo. Množi se namreč jako hitro ter napravlja neko strupeno tvarino, ki brzo preide v kri ter v črevesu kakor tudi v celem telesu človekovem provvroči jako nevarne bolečine. Videti je mogoče to glivico samo s povečevalnim steklom.

Pet k večjemu sedem dni potem, ko je ta

poslavlja od nas, združeval je v sebi celo vrsto lastnostij, neprecenljivih baš za našo dežo. Naše gore list je bil, sin poštenega slovenskega kmeta, čudovito več jezika našega, z gorko ljubeznijo udan svojemu rodu in domači zemlji slovenski. To si takoj čutil, če te je kak opravek, kaka prošnja ali pritožba privedla v Ljubljano pred visocega gospoda. S kako v srce segajočo uljudnostjo sprejel je baron Winkler slehernega prosilca, kako potrpežljivo je poslušal njegove nadloge, kako je umel razgovarjati se z ljudstvom ter tolažiti ga v njegovi revii! Jezik naš je vladal, kakor malo kedo in trajen spomenik postavil si je v prekrasnem slovenskem tekstu obširnih deželnih zakonov, izdanih med dolgoletnim njegovim predsedstvom. Živo se je zanimal za duševni in gmotni napredek dežele naše, njenim koristim in državnemu interesu žrtvoval je ves svoj čas, od ranega jutra do pozne noči uprežen je bil pri težkem, trudapolnem delu, uprav uzor je bil uradniške marljivosti in razboritosti. Sad tega truda vidimo povsod, vidimo ga tudi na političnem polji. Ko je presvetli cesar l. 1880 poslal barona Winklerja na Kranjsko, kak

glivica prišla v človekovo črevo, se vneme v njem bolestina, slabota; kaže se pot, ko vendar človeka zebe v roké in nogé; srce močno bije, čutijo se bolečine in nekov pritisk do želodčne jamice, grizenje v spodnjem delu telesa — navadno po noči — močno bljuvanje z močno grižo. Bolnik je vedno slabši, krč vije človeka zlasti v mečih, blede koža postane suha grapasta, dá se v gibah odzdigovati, konci prstov, nohtovi, ustnice ovišné, glas je visok, hripav; žeja je velika, mučna — a zavednost ne zapusti človeka.

Ako griža le ne preneha, je navadno nasledek smrti vže v malo dneh. Ako pa se kolera prestoji, človek kmalo okreva, ali pa ga muči časih tudi še dolgotrajna bolezen — kot nasledek kolere.

Kako nastane, kako se širi kolera?

Kolera je domača bolezen v Indiji tamo okoli, kjer se izliva v morje mogočna reka Ganges. Ako onesnaži tamo bolnik bodi si z bljuvanjem

je bil tedaj politični položaj v kronovini naši! Narobe svet! mala peščica Nemcev gospodovala je po vseh korporacijah in ogromna večina slovenska morala je hlapčevati. Deželni zbor in deželni šolski svet, deželni odbor in trgovinska zbornica, mestni zastop ljubljanski in občinski zastopi vseh znamenitejših občin — povsod umetno, isto nenaravno razmerje! Da se je to odstranilo, da se je deželi naši zopet vrnil prvotni njen značaj, — deloma zasluga je Winklerjeva, tem lepša zasluga, ker si jo je pridobil z rahlo roko, varujoč pravico ter nikoli ne žaleč nasprotno mu manjšine.

Lehkega stališča pač ni imel baron Winkler na Kranjskem. Srd in togota nemških hujšakačev in njihovih časnikarskih organov bila je naravna stvar. Kar je zmernih, razsodnih nemških sodeželanov, ti so pač kmalu spredvideli, da se deželni predsednik bori le za pravico in za pošteno spravo — ali tem bolj so oblatili „den Landpfleger von Krain“ znani dopisniki dunajskih in graških glasil in njih kranjski somišljeniki. In tudi z narodne strani ni žel zaslužene hvaležnosti. Marsikomu dozdeval se je narodni naš napredek prepočasen, marsikedo zamenal je ljubljansko deželno vlado z dunajsko osrednjo, spodtikajoč prvi, kar je bila zgrešila druga; vročerkvni rodoljubni temperament je sploh prerad preziral one naravne težave, katere je premagati dvigajočemu se malemu narodu slovenskemu ne hipoma, ne naenkrat, temveč le tekom dolgih let, težave, katerih pa namestnik cesarski tudi pri najčistejšem rodoljubju vender iz višjih državnih ozirov prezirati ni smel. Iz teh razmer rodila se je baronu Winklerju

marsikatera bridka ura. A sedaj nas ostavi in seboj naj vzame najlepše plačilo, zavest namreč, da ga ni med nami, da ne bi hvaležno priznaval in ocenjal njegovih nevenljivih zaslug za deželo in narod.

S tužnim srcem poslavljamo se od priljubljenega barona Andreja Winklerja, mirnim in hladnim pogledom pričakujemo njegovega naslednika, gospoda dvornega svetnika barona Heina, kojemu je presvitli cesar izročil vodstvo kranjske deželne vlade. Pričakujemo ga brez predsodkov, dasi ga nam slikajo kot pristaša nemškoliberalne stranke. Ustavna predprava presvitile krone je, da prosto imenuje uradnike svoje, brezpogojno se klanjamo tej prerogativi. A z druge strani poznamo i svoje ustavne pravice, mi vemo, da je deželni predsednik po svoji prisegi zavezan, varovati avstrijsko ustavo in njene osnovne zakone in po teh zajamčena je tudi nam enakopravnost našega jezika. Zahtevati moramo od cesarskega namestnika, da je zmožen slovenščine, saj bi brez tega znanja prav žalostno ulogo igral v deželi naši in njenem zastopu. Kakor čujemo, je baron Hein vsaj za silo zmožen našega jezika, sicer velja za energičnega spretnega uradnika, kateri se bode brigal za gospodarske koristi izročene mu kronovine. Naj spoštuje tudi politične pravice slovenske večine in uveril se bode tudi on, da se dá mirno in lahko vladati v deželi Kranjski, dasiravno le-ta nikoli pozabila ne bode barona Andreja Winklerja in njegovega poslovanja!

—j—.

ali grižo kakovo reč: obleko, perilo, obutala, jedila itd. in če se to zanese v druge kraje ter tamo pride v črevo kacega človeka, tudi ta oboli in zanese lahko bolezen po istem potu na druge. Ako se ta kolerina glivica ne bi zanesla v Evropo iz Indije, je pri nas kolera nemogoča. Koleri podobna griža se pač nahaja pri nas; vzrok jej je tudi neka glivica, ki pa je popolnoma različna od kolerine glivice; — ali prava azijska kolera se more prikazati, postati kužna edino le, ako se od drugod k nam zanese.

To domačo grižo, ki včasih tudi umori človeka, in se tudi prikazuje zlasti v poznem poletju ako se vživa preveč sadja, ali nezrelo, ali kumare s kislim pivom itd., imenujemo — kolera nostras, — domačo kolero.

Ker se pa lahko zgodi, da se taka griža prikaže ravno takrat, ko razsaja v kraju ali blizu njega prava azijska nalezljiva kolera, za to je treba, da se brž določi po učenih zdravnikih, ali prava kolera ali domača griža. To je vzrok,

da vlada ostro zapoveduje, da se mora ob takej priliki vsako podobno obolenje brž naznaniti gosposki, da se nevarnosti pride začasa v okom ter da se bolezen ne razširi.

Ako je zanesel kakov potnik bodisi kakor koli glivo prave azijske kolere v kakov kraj, se kaj lahko zgodi, da se kolera brzo razširi, ako se ne skrbi za to, da se dotični potnik loči od drugih ljudi, da se končujo reči, ki so okužene; kajti kaj lahko je, da pridejo po različnih potih kolerine glivice ljudem v usta, od todi v želodec — in bolezen je tu, ako je dotični človek zanjo spremljiv — pripravljen. Na drug način — kakor skozi usta — se kolera ne more nalezti. Bolnika dotakniti se, ali pot njegov itd. je samo na sebi popolnoma brez nevarnosti.

Ali nekaj družega ne smemo pozabiti. Kolerina glivica se ne množi samo na črevesnej žleznjej koži, ampak tudi zunaj človeškega telesa, ako pride iz njega na pripravno tvarino. Tem važneje

12. oktobra.

Danes je 400 let, kar se je zgodila v človeškeji zgodovini jako imenitna stvar. Krištof Kolumb je našel Ameriko — tisto Ameriko, v katere severni del tako hité sreče iskat tudi naši rojaki! Zato smo gotovo dolžni o tem v našem listu spregovoriti saj kratko besedico — žal, da nam za daljši popis pomanjkuje prostora.

Krištof Kolumb je bil Italijan rojen v Genuvi l. 1435. Bil je jako nadarjen in od prve mladosti neizmerno priden. Pečal se je prvo posebno z risanjem, računanjem in malanjem. Ker ni mogel na visoke šole, je stopil v mornarsko šolo; a tu si je z lastno pridnostjo pridobival vedno več vednost.

Mornarstvo je bilo do tedaj na jako nizke stopinji, od zahodnih bregov evropskih v prosto morje si ni z lepa kedo upal. Princ Henrik portugalski je pa jako povzdignil brodarstvo ravno v tem času, ker je osnoval šole, ki so pričale in učile, da zemlja ni kakova ploskev ampak krogla, okoli katere se dá priti. Za Kolumba so bile te nove pridobitve neizmerno važne — bolj in bolj je jel premišljevati, vedno več se učiti. Njegov rojak učeni Toskaneli pa ga je potrjeval v mislih, da mora biti daleč v zahodu neka dežela. Morski ropar Vincenti mu je pripovedoval, da je potegnil iz vode, ko je plul 450 ur daleč od Evrope, čudno rezljan les, ki ni bil obdelan z železom, da je našel dve plavajoči človeški trupli rudeče barve, kar vse je priplavalo z neke neznane zahodnje dežele.

Take besede so Kolumba vedno bolj potrjevale v tem, kar mu je pričalo lastno učenje

je, da se konča gotovo precej na to kar vrže bolnik iz sebe; da se nikakor ne pusti, da bi se kolerabacilij kako širil iz stanovanja bolnikovega.

Mnogo pa se kolerina gliva posebno v umazaneji mokreji obleki, v vlažnej zemlji, v kalnej vodi, ali tudi v navadnej vodi v potoku ali vodnjaku; v mleku in sočnatih jedilih kakor na krompirju, zelenjavi, sadju in sploh na mokrih živilih.

Iz tega se vidi, da so jako različna pota, po katerih je mogoče kolero dobiti.

Oni, ki kolera bolnim strežejo, lahko dobé one glivice na roke, na nohte in ne mislé jih prinesó v usta. Glivice so na tleh; po njih se stopa, primejo se obutala; prinesó se drugam, po prahu pridejo na obleko, na jedila, v usta temu ali onemu, ali jih dobi na roke hlapec, dekla, ki jih snaži — z rok pa ni pot dolga v usta — in kolera je tu. Pere se perilo bolnikov, ki imajo kolero; v vodi se glive hitro množé; mokre rokó jo prinesó do ust. Zato kaže skušinja, da ravno perice kaj brzo dobé kolero, ako peró perilo, ki

preiskovanje, da je tamo proti solnčnemu zahodu neznana dežela.

Kolumb je bil tedaj v trdnej možkeji dôbi, mož lep po obrazu, blag po značaju, zmeren, priprost v vsem — a pri tem resnično pobožen. Bil je celo zapisan v tretji red sv. Frančiška. Spolnoval je najzvesteje božje in cerkvene zapovedi ter gorel prav posebno za zveličanje duš, za spreobrnjenje grešnikov in nevernikov. „Nevernikom prinesiti luč svete vere v onej neznaneji deželi“, to je bil poglavitni vzrok, da je sklenil poiskati to deželo, naj velja kar hoče. „Ne obupujem“ je pisal sam, „ker bode rešenih mnogo duš, ako se mi posreči, da najdem to deželo“.

Vendar je moral neizmerno prestati predenj se mu je posrečilo dobiti potrebnih ladij, ljudi in denarja. Boril se je zato leta in leta, da, ko je imel vže zagotovljeno pomoč od imenitnega kralja Ferdinanda in kraljice Izabele, je moral še čakati kakor nekdaji očak Jakob še celih sedem let. V vseh stiskah mu je največ pomagal ubog frančiškan gvardijan Janez Perez, ki ga je hrabil, skrbel v samostanu zanj in za njegovega sina. Ta z vrvijo prepasani menih mu je tudi preskrbel po dobrih ljudeh denarja in mornarjev.

Odrinil je slednjič v Boga zaupaje v široko morje proti zahodu. Vozili so dolgo in dolgo, vse je bilo obupano, zahtevalo je, da naj se vrne nazaj — edino Kolumb še vedno upa. Celo s smrtjo so mu pretili njegovi mornarji, ako se ne prikaže dežela, ali če se ne vrne. — Kolumb vendar ne obupa in glej, danes 12. oktobra pred 400 leti zagledajo deželo — ameriški otok San Salvador.

se ni poprej postavno razkužilo. Zato naj se niti najmanjša reč ne dá perici, ako se ni prej razkužila — desinficirala!

Kaj lahko se nalezé kolera na straniščih, ako zahajajo tje kaj bolniki, ali če se vanje vlija izbljuvanje itd. ali voda, v katereji se je snažilo perilo kolerabolnih. — Iz stranišč pa pridejo dotične glive v straniščne jame, v kanale, kjer se ohranijo lahko kaljive v mokreji zemlji ali v tekočini samej jako dolgo. Da, iz kanalov je mogoče, da dospó v vodnjake, potoke, reke. Ljudje pijó to vodo, rabijo jo za umivanje, pranje — in kolera se razširi grozno hitro po celih občinah!

Ako pa pridejo kolerini bacilji na odprta gnojišča, ali druge odprte kraje, potem se lahko zanesó v prahu po vetru ali dežju in napravijo nova gnežda za razširjenje kolere. Mogoče je, da zanesó kolero tudi domače živali; da male delce kolerinih glivic zanesó celo muhe na mleko in druge tekočine, kjer se potem ta škodljiva glivica širi nepopisno hitro. Vsak tako okužen kraj

Amerika je bila odkrita in ž njó koliko pridobljeno za človeštvo v časnem, koliko v večnem za neumrjoče duše!

Katoliška cerkev pa sme biti vedno pomembna na svojega junaka Kolumba, kajti njen je, njen član, eden izmed najbolj gorečih njenih s oznovalcev. d

Živinorejci!

Premovanje goveje živine bode v Novem Mestu na dan Lukeževega semnja t. j. v torek 25. tega meseca. Naše gospodarje opozorujemo s tem še enkrat na to, z vabilom, da priženejo na ogled kolikor mogoče svoje živine. Pokazati moramo, za koliko smo v reji goveje živine napredovali v zadnjih desetletjih, in poučiti se moramo, za koliko se dá pri nas živina še izboljšati. In kdo nam daje lepšo priliko v to, kakor ravno ta okrajna razstava? Pri takih ogledih se pač najbolj očitno pokaže sad gospodarjevega prizadevanja; pri takih prilikah se vidi, kakošen vspeh se zamore pri živini doseči, če jo dobro t. j. namenu primerno redimo, in če imamo za pleme le take živali, ki so našemu kraju primerne in najbolj pripravne za užitek. Videli bomo, kako lepo živali vspevajo in kako lepe koristi nam dajejo, če skrbijo gospodarji za zadostno krmo in dobro strežbo. Poučna je tedaj razstava za razstavljalce same kakor tudi za vse druge gospodarje, ki pridejo ogledovati razstavljenó živino. Pri takih prilikah pa spoznamo tudi gospodarje, ki redijo lepo živino, in pri takih bi kazalo živino kupovati, kedar jo iščemo za pleme.

pa je novo ognjišče za kolero; čim več bolnikov tem več gnjezd za kugo, tem teže je kolero končati, ker se v pripravnih krajih kolerina gliva ohrani kaljiva celo več mesecev.

Vsakdo iz tega lahko razvidi, da je najboljše sredstvo, ako hočemo kolero zabraniti razširjenje, ako ne pripustimo, da bi se zanašala od kraja, kjer je bolnik, ako končamo vsako njeno seme tamo, kjer se je vgnjezdila.

Sreča za nas je, da kolerini bacilj ni ravno krepak — dá se lahko končati. Kislih tekočin ne prenaša; pri popolnoma zdravem človeku ga umori vže želodčna kislina, ki je torej naraven varuh kolere. Zato je najbolje, da skrbíš za zdrav želodec. Ako ni vlage, tudi pogine — v suhem kraju mu ni življenja. Zamre ta gliva tudi, ako zgornjé ali močno splesnijo reči, na katerih se je vselila. Slednjič pa je mnogo umetnih priprav — razkuževalnih pripomočkov, ki jej vzamejo življenje.

Država je dolžna skrbeti, da se kolera ne zanesa iz krajev kjer razsaja. Zato mora paziti

Kake živali je prignati na ogled, to je bilo že tako razglašeno s posebnimi naznanili in v tem listu.

Ker je veliko premij določenih, pričakujemo od razpostavljalcev obilne udeležbe. In da je dosti premij, to je tudi prav, saj takova denarna plačila naše gospodarje zelo spodbujajo k nadaljnemu napredku v izboljšanju živine, ki postaja čim dalje bolj važna za naše razmere.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Mnogozaslужni, mnogoletni naš deželni predsednik gré v pokoj. Več o njem govorimo na prvem mestu. — Naslednik mu je imenovan baron Hein doslej svetnik c. kr. namestništva v Gradcu. Mož se je doslej prišteval med liberalne Nemce. Zato se gotovo Slovenci nimamo veseliti tega imenovanja; vendar počakajmo, kaj nam prinese prihodnjost. Složimo se, in ne bode se nam je bati. Nemški upljiv pri nas narašča — bode pa tem veči, čim bolj needini bomo Slovani.

A žal te edinosti ne najdemo nikjer med slovanskimi Avstrijani — razpor je na severu in jugu. Mladočehi nasprotujejo starim po Českej kakor tudi po Moravskej. Govori se vže dolgo, da se snide shod vseh českých zastopnikov; pride li do tega, in če pride, bode li našel kaj vspeha, je drugo vprašanje.

V jugu govoriti o hrvatskej edinosti — pa ni mogoče: velika večina se slepo udaja Madjarom.

Kako zagrizeni so liberalci nemški, priča pač dovolj to, da se mestni zastop v šlezijскеj Opavi brani ukaz zoper kolero izdati tu v českem

na potnike, ki od tamo prihajajo, zlasti pa še, da se ne pošiljajo iz tacių krajev reči, ki bi lahko prinesle na sebi kolerni bacilj, kolerino živico. Prav posebno je nevarno, ako se pošljejo kamo reči od bolnika, ki je umrl za kolero. Ako je nevarnost kolere blizo, tu mora vlada zabraniti vse, kar bi to nevarnost večalo, poprijeti pa se vseh naprav, ki jo manjšajo. Med tem je posebno važno, da se opazujejo iz sumljivih krajev prišle osebe; ako kaj obolé, ako se sploh prikaže pri tacių ljudeh kakova slabost, je treba to precej naznaniti, da se za časa reč omeji, ako bi bila prava kolera, ter zabrani vsako razširjanje. V krajih, kamor prihaja ob času kolere mnogo tujcev, je še prav posebno paziti, da so stranišča čista in da se redno razkužujejo. Paziti je tudi pridno na umazano obleko prišlių tujcev, ker je znano, da se ravno po njej kaj lahko zanesa kolera. V tacių rečeh vladaš podpirati, to je njene ukaze natančno spelnovati, je vsacemu vestna dolžnost.

jeziku, kakor mu je velela vlada. Sam župan je šel v tej reči na Dunaj — kjer so mu pa baje oči pošteno zbrisali!

Na Dunaju je bila v srednjem mestu nova volitev za državni zbor. Izvoljen je zoper voljo nemških liberalcev nekov dr. Kronawetter. Liberalizem pojema vže v prvem svojem gnjezdu v Avstriji, zato se nam tudi pri nas ni bati, da bi bila prihodnost njegova.

V Budapešti zborujeta delegaciji. Prišlo je vže do hudih razprav — zlasti ko je mladočeski poslanec govoril zoper trodržavno zvezo. — Videti pa je, da se gospodje malo bojé kolere, ki razsaja v tem mestu, kajti želé, da bi se delegacije odložile na drug čas.

Kaj je novega po širokem svetu?

Sv. oče nameravajo ob priliki svoje 50letnice povabiti vzhodne cerkve, naj se združijo s katoliško cerkvijo. Žal, da je o tem malo upanja.

Bavarsko se baje pogaja s papežem, kako bi se vredile cerkvene reči v tem kraljestvu.

V Italiji se je pričel 4. t. m. shod italijanskih katolikov v Genuvi. Vdeležitev je jako mnogoštevilna.

Francija kaže na vse načine sovraštvo do cerkve katoliške. Usmiljenim sestram ne pusti izročiti zapuščine nekega gospoda v Parizu — sovražnika cerkve — Renana pa je pokopala na svoje stroške.

Med prusko vlado in državnim kancelarjem je videti resen razpor. Nemški cesar — mlad vladar — marsikaj ukrene, kar je nerazumljivo, danes je zoper liberalce — jutri pa se jim laska. Sedaj biva na Dunaju kot gost našega presvitlega cesarja. Sprejeli so ga Dunajčani jako slovesno; kažejo mu povsod največe spoštovanje. Bog daj, da bi bila naša prijaznost do Nemčije nam res koristna!

Píše se nam:

Iz novomeške okolice. — Ni bilo morda še leta, da bi se ob času trgatve vinogradniki tako različno držali kakor letos — žalostno ta, veselo oni, da si imata vinograd v istej gorici! Ravno kar se vrši ali se je vže dovršila trgatve. Pametni, ki so ubogali opomine v „Dol. Novicah“ ter ob pravem času škropili, so pridelali letos mnogo več vina kakor lansko leto, in tudi mnogo bode bolje kakor je bilo prejšnja leta. Trs je ostal krepak in je še sedaj lepo zelen. A žalostna je pri posestnikih, ki vkljub tolikratnem priporočanju niso škropili z galico: nabrali so malo ali nič; če je kaj, je nezrelo, kislo grozdje, ki ne more dati dobrega vina. Neškropljen trs je gol, slaboten — in kar je še huje, učeni možje trdijo, da bode večina tacih trt po zimi poginila, ker je zaradi strupene rose v zadnjih letih preveč opešala.

Še nekaj. Škropljenje z galico ne koristi samo trtam ampak tudi drugim sadežem, ako se jih hoče

prijeti tako zvana rija — zlasti koristi krompirju in fižolu. Pravil je mož: po letu sem se smejal sosedu, ki je škropil krompir — sedaj se pa on meni smeje. Jaz sem nakopal nekaj drobiža, on pa veliko debelega krompirja. Na Grmu so tudi škropili krompir; imajo ga pa toliko in tako lepega kakor prej še nobenkrat.

Kako bodo prodajali vino — tisti namreč, ki imajo dobro kapljico iz škropljenih vinogradov? Radi bi jo spravili v denar za visoko ceno, ker novcev je Dolenjem jako potreba, in vino bi bilo tudi vredno poštene cene — ali bojimo se po pravici, da nam bode hodilo v škodo „laško“ vino. V bližnjem Novem Mestu točijo vže nekateri belo in črno italijansko vino po primerno nizkeji ceni! Res vsa nadloga gré nad nas! ako je ni doma, jo pa iz tujega prikličemo. Naše vino nam sicer bolj ugaja; — ali cena, nizka cena ima povsod svojo moč!

Od nekod z Dolenjskega. — Leta 1891 bila je za občino V. volitev novega občinskega zastopa. V ta zastop imelo se je voliti iz sredine občinskega odbora sedem občinskih svetovalcev. Po izvršeni prvi volitvi, ko je namreč oddal vsaki izmed navzočih odbornikov sedem glasov za svetovalce, bilo jih je izvoljenih le šest z nad polovico oddanih glasov. Izvoljen je bil prvi: z 20, drugi s 15, tretji s 14, četrti s 14, peti s 13, in šesti s 13 glasi. Kot sedmi ni bil izvoljen nobeden, ker ni dobil nihče nad polovico glasov, moral se je sedmi vnovič voliti. Po izvršeni drugi volitvi, ko je oddal vsaki navzoč odborik jeden glas, bil je izvoljen za sedmega svetovalca eden z 18 glasovi. Ker v občinskem volilnem redu nobeden š. izrečno ne pové, kam se imajo takovi, ki so pri občinskih volitvah v ožji ali drugi volitvi, kakor je bilo ravno tukaj, uvrstiti, prosim torej, da slavno uredništvo v prihodnjem listu „Dol. Nov.“ blagovoli odgovoriti na sledeče vprašanje: ima li ta, ki je v drugi volitvi izvoljen z 18 glasi, uvrsten biti med ona dva, ki sta bila v prvi volitvi s 15. in 20. glasi izvoljena, ali pa kot v drugi volitvi izvoljen, za vsemi šestimi, ki so bili v prvi izvoljeni?

(Naše prepričanje je, da mora priti dotični za vsemi v prvi volitvi izvoljenimi — saj ste volili sedmega, ko ste jih šest vže imeli, kakor sami pravite v dopisu. Prašali smo o tem tudi zvedenega jurista, ki nam je oreh ravno tako izluščil. Uredn.)

Iz Radovice pri Metliki. — Za cerkev sv. Trojice na Krašnem Vrhu pri Radovici so darovali v Ameriki bivajoči: Jure Pašič 7 gld. 50 kr.; Jožef Bežek 5 gld.; Jure Stankovič 5 gld.; Martin Režek 7 gld. 50 kr.; Matija Vivoda 12 gld. 50 kr.; Matija Vivoda 2 gld. 50 kr., vsi iz Krašnega Vrha. Ivan Vajda 15 gld.; Matija Bajuk 5 gold.; Marko Bajuk 1 gld. 25 kr.; Jure Bajuk 2 gld. 50 kr.; Martin Kastelec 1 gld. 25 kr., vsi iz Radovice. Marko Matekovič 2 gld. 50 kr.; Marko Molek 1 gld. 25 kr.; Matija Bajuk 2 gld. 50 kr.; Martin Stankovič 5 gld., vsi iz Bojanje Vasi. Jakob K. šec 2 gld. 50 kr.; Matija Kapš 62 kr.; Jakob Skala 2 gld. 50 kr., vsi iz Semiča. Čali Bermink 2 gld. 50 kr.; Friderik 1 gld. 25 kr., oba Amerikanca. Jožef Lustg 62 kr.; Lorenc Makovec 1 gld. 25 kr., oba iz Koroškega. Janez Kramarič 2 gld. 50 kr.; Marko Nemanč 1 gld. 25 kr.; Martin Vraničar 1 gld. 25 kr., vsi iz Slamne Vasi. Jure Šterk 62 kr.; Peter Kralj 50 kr.; Jure Schneller 50 kr., vsi iz Poljanske fare. Barbara Groznik 1 gld. 25 kr.; Jožef Štepan 2 gld. 50 kr., oba iz Grabroyc. Martin Režek 2 gld. 50 kr.; Martin Stefanič 25 kr.; Luka Kovčič 62 kr.; vsi iz Lokvice. Gabrijel Badovinac iz Silkov 2 gld. 50 kr., Jožef

Jakoš iz Dol pri Litiji 5 gld., Marko Slobodnik iz Vidošic 5 gld., Matija Nemanič iz Svržakov 5 gld.; Anton Prus iz Drašič 1 gld. 25 kr.; Friderik Modic iz Jaske 62 kr.; Jakob Klobučar iz Črnomlja 62 kr. — Skupaj 121 gld. 87 kr. Bog jim plati stokrat!

Marko Režek, Jure Režek, ključarja.

Domače vesti.

(Deželni odbor kranjski) je sklenil, da od novega leta naprej na Krškem mostu mitnina za pešce popolnoma preneha, za vpreženo živino se pa zniža na 12 kr. od glave in prebivalci v Krškem mestu plačajo celo samo po 8 kr. od živine. Dalje se je dovolilo 10.000 gold. podpore za po toči oškodovane. Deželni zbor je končal svojo sejo dne 28. t. m. začasno brez zaključka.

(Deželni odbor) je ukrenil uradno postopanje osnovanju vodnih zadrug v zagradbo potoka Mirne.

(Za okrajnega zdravnika) v Šent-Vidu pri Zatičini je imenovan gospod dr. Repič. *1908*

(Dolenjska železnica) od Grosupljega do Novega Mesta se prav marljivo gradi na vsej črti. V Trebnjem je podjetnik g. pl. Malberg, kateri se je dela marljivo lotil. Od Trebnjega do Novega Mesta so podjetniki g. pl. Ceconi, Gajšek in Radl, kateri zelo pridno vrtajo predor (tunel) pod sv. Ano in tudi pri Novem Mestu pridno delajo. Te dni so pripeljali malo lokomotivo in obilo voz za ozkotirno železnico, katera bode te dni pričela delovati, da si na ta način podjetniki prihranijo stroške za voznike, kar je tudi napredek. Gledé na „mašino“ opomnimo še, da je bilo in je še zanimanje za njo jako veliko; kajti v našem, doslej tako zaprtem kraju je mnogo ljudi, ki še nikdar niso videli parnega stroja. Pomladi prično graditi tudi že črto na Stražo, katero je prevzel g. Hoffmann.

(Premovanje goveje živine v Novem Mestu) bode na dan Lukeževega semnja in sicer na prostoru pred vojašnico, kjer bodo napravljene v ta namen tudi potrebne ograje za živino. Do 9. ure dopoldne mora biti vsa živina na mestu.

(Srečkanje kmetijske podružnice v Novem Mestu) bode na dan Lukeževega semnja pred mestno oskrbovalnico na kapucinskem trgu in sicer med 2. in 3. uro popoldne.

(Dobitkov za srečkanje) bode več kot 50. Za danes navajamo imenoma sledeče dobitke: 1 stroj za čiščenje žita (75 gld.), 2 stroja za robkanje turšice (70 gld.), 3 trtne škropilnice (28 gld. 50 kr.), 2 Čugmajerjeva pljuga (20 gld.), 1 brana (5 gld.), orodje za kamen streljati (5 gld.), 2 manjši trtni škropilnici (7 gld.), mali stroj za robkanje turšice (4 gld.), 1 velika žaga (5 gld.), razum tega pa celo število raznovrstnega manjšega orodja, kakor trokar, vodilne palice za bike z obročkom vred, pinja, ročna tehtnica, varna svetilnica za hlev, drevesne žage, drevesne škarje, krtače za drevje snažiti, koški za obiranje sadja, trtne škarje, vrtnarski nož, cepilni nož, bakle za gosena gnezda paliti, ročni robkarji za turšico, klukci, lopate, grablje, vile, kosa, krampi, kopalnice in še mnogo drugih stvari, katere ne moremo na drobno naštevati zaradi pretesnega prostora. Dobitki so tedaj prav lepi in število je tako visoko, da se nadajamo najboljšega vspeha s prodajo srečk. Dobitki so na ogled razstavljeni ob pondeljkih od 10 — 12 ure do-

poludne in od 1 — 3 popoldne v mestni oskrbovalnici na kapucinskem trgu.

(Prošnja). Izgubljeni so ključ na cesti od Ljubljane do Novega Mesta. Kdor jih je našel, naj jih blagovoljno odda v občinskem uradu v Ljubljani ali v Novem Mestu, kjer bo tudi primerno darilo prejel.

(Za IV. letno zasedanje porotnih obravnav v Novem Mestu,) katere se bodo začele dne 7. novembra 1892. so izžrebani naslednji gg. glavni porotniki: Marolt Ivan, pos. iz Savinjeka; Brunskole Janez, pos. iz Rožnega Dola; Vanič Ivan, pos. iz Krškega; Jarc Ivan, pos. iz Sred. Lipovca; Polanc Anton, pos. iz Št.-Jerneja; Zorc Franc, pos. iz Dobre; Kolbezen Mihael, pos. iz Loke; Majzelj Anton, pos. iz Št.-Jerneja; Haman Franc, pos. iz Št.-Jerneja; Urbančič Ignac, pos. z Igljenika; Samida Ivan, pos. iz Mal. Rigelja; Derganec Matija, pos. iz Drandula; Podboj Andrej, pos. iz Ribnice; Groznik Ivan, pos. iz Mal. Dola; Malič Peter, pos. iz Vinice; Hrela Jože, pos. iz Jelševnika; Gnidovec Jernej, pos. iz Gornje Ajdovice; Čudovan Jože, pos. iz Čadreja; Kaplar Fr., pos. iz Bučke; Štajer Franc, c. kr. notar iz Metlike; Gregar Ignac, pos. iz Vidma; Jerman Franc, pos. iz Črnomlja; Strauss Franc, pos. iz Toplic; Kupljen Anton, c. kr. notar iz Črnomlja; Pfeifer Ivan, trg. iz Leskovca; Jaklič Ivan, gost. iz Mošvalda; Skušek Miroslav, trg. iz Metlike; Erjavec Ivan, pos. iz Križne Vasi; Fabjan Franc, pos. iz Spod. Gradišča; Hočevar Ivan, pos. iz Vel. Lašča; Šircelj Jožef, trg. iz Ostrožnice; Dimc Janez, pos. iz Senuše; Gangl Jože, pos. iz Vinice; Sever Otmar, c. kr. stotnik v p. v Kostanjevici; Dr. Namorš Ignac, prakt. zdrav. iz Jesenic; Kerhin Peter, pos. iz Spod. Gradišča. — Nadomestnim porotn. pa so izžrebani sledeči gg.: Zupančič Alojzij, pos. iz Regerče Vasi; Illovsky Ludovik, pos. iz Novega Mesta; Jelenc Franc, pos. iz Beršlina; Može Franc, pos. iz Stopič; Kos Anton, pos. iz Ločne; Pugelj Franc, pos.; Tuček Václav, pos.; Fischer Karol, pos.; Mirtič Ivan, pos. vsi iz Novega Mesta.

(Nesreča nikoli ne miruje.) V Potočarskej Vasi je Fran Pajk 4. oktobra zjutraj ob dveh tako pal s svojega ležišča, da je bil v par minutah mrtev — star komaj 18 let. — Tudi naš kamnolomec Anton Črvan iz Muhaberja se je pri streljanju kamenja tako ponesrečil, da je moral v dveh dnevih ta svet zapustiti. Star je bil 26 let. Bodi jima zemljica lahka!

† (Janez Barborič), vrl kmetovalec, živino-zdravnik in občeznani posestnik na Toplicah pri Šmarjeti je umrl 14. avgusta t. l. v 53. letu svoje dobe. Ranji bil je vzgleden, marljiv ter večš kmetovalec v prvi vrsti. Njegov napredek v kmetijstvu je bil kazipot njegovim bližnjim sosedom in prijateljem. Blag mu spomin!

(V mestni zastop Metliški) so izvoljeni: županom, g. Ferdinand Saloker; svetovalcem pa gg.: Fran Gustin, Fran Jutraš, Ant. Prosenik in Karol Govanec.

(Pri občinski volitvi v Starem trgu pri Poljanah) so izvoljeni: gosp. Josip Bižal iz Podgrada županom; svetovalcem pa gg.: Marko Majerle, Martin Sterbenc in Peter Staudahar.

(Posojilnica v Ribnici) je v prvih 9 mesecih prejela 129.586 gld. 07 kr., izdala pa 126.058 gld. 33 kr., tedaj vsega prometa 255.644 gld. 40 kr. Vložilo se je v tem času 85.604 gld. 74 kr., vzdignilo pa 46.937 gld. 83 kr. — Po sklepu načelnikstva se bodo od 1. januarja 1893. l. dalje dajala posojila na

hipoteke po 5%, na osobni kredit po 6%; vloge se bodo obrestovale po 4%.

(Novo gledališče v Ljubljani) je dodelano in pričelo se je igrati v njem vže to jesen. Stavba je krasna in v ponos na le Ljubljancanom, temveč vsem Kranjcem. Pri tem gledišči pridobil si je mnogo pohvale in priznanja naš rojak g. Gangl rodod Metličan, za veličasten kip na pročelju, katerega stvaritelj je on. — Upamo, da bode v novem gledališču tudi slovenska Talija bolje zastopana nego v starem in da se ne bode tujščina tako širokoperila, posebno, ako se spominjamo na preglavice, katere so delali slovenskim predstavam nekateri naši politični neprijatelji. Stavba dovršila se je z slovenskimi novci in nato naj bi se merodajni gospodje spominjali.

(Cerkvene pesni.) G. Ig. Hladnik je izdal svoje 17 delo: „Pet „Tantum ergo“ in petero „mašnih pesem“ za mešan zbor, katere bodo muzikalične kroge gotovo jako razveselile. Vse številke so jako melodijozne, harmonično jako fino izpeljane, v lepem cerkvenem slogu, ter glede izpeljave lahko rabljive. Zatoraj to najnovejše delo našega marljivega skladatelja vsem cerkvenim zborom prav toplo priporočamo. Cena 40 kr. Prodaja Katoliška bukvarna v Ljubljani in J. Krajec v Novem Mestu.

(„Zabavne knjižice za slovensko mladino“) drugi zvezek nam je podal marljivi gospod učitelj Kosi. Kakor smo priporočili prvi zvezek in prej tri zvezke njegovih „Legend“, tako tudi to zbirko priporočamo najtopleje roditeljem, učiteljem in sploh mladino-ljubom. Za male novčiče razvesele lahko milo decô s kaj pripravnim in koristnim berilom. Gospod izdajatelj naj nas pa razveseli še z mnogimi novimi zvezki. Knjižica se dobi pri gospodu uredniku Antonu Kosi, učitelju v Središču (Polstrau) na Štajerskem za 15. kr. V Novem Mestu pri J. Kraju.

Razne vesti.

* (Kolera) se nam vedno bolj bliža. Nadejali smo se, da ne bode prestopila avstrijske meje — ali motili smo se. Na Gališkem jo imajo vže dolgo. Približala se nam je še bolj; precej že razsaja v ogerškemu glavnemu mestu Budapešti — in zadnji čas se čujejo celo glasovi, da je vže na Hrvatskem v Varaždinu. — Na vsak način je dolžnost, da se varujemo kolikor je mogoče. Zato nam je dal Bog pamet. V podlistku pišemo danes o koleri in bomo še v par številkah. Gotovo bode v korist našim naročnikom, ako dotično pazljivo prečitajo. Dostavimo še, da je o koleri pisal učen gospod v našem listu l. 1886, štey. 19—23 jako poučno.

* (Grozen prizor.) 6. m. m. sta se vrátila domu v Monako, kjer je glasovita igralnica in kjer je vže jako veliko imovitih ljudi vse svoje premoženje zgubilo in se tudi usmrtilo, knez in kneginja po daljšem potovanju. Domačini so ju srčno pozdravili, ko pa sta iz krova ladije stopila, je tudi raz grad zagromelo 21 strelav iz topov; ali kakor hitro so ti utihnili, začujeta se dva strela iz revolverja in sicer v bližini kneza in kneginje ter zgrudil se je mrtev na zemljo mlad, fino opravljen človek, kateri ni imel ni denara ni družih listov, razven vstopnice v igralnico. Gotovo je, da je vse premoženje zaigral ter na ta način po lastnem življenji stregel. Domačini so skušali ta prizor zakriti knezu in kneginji, toda ni šlo in takoj sta se odločila, da zapustita zopet domači kraj, ter odputujeta za čas na tuje.

Loterijske sračke.

Trst	1. oktobra	76	82	29	64	26
Gradec	8. „	78	44	24	81	63

ZAHVALA.

Vsem, kateri so mi o priliki bolezn in smrti mojega nepozabljivega soproga

Fran Učaka

v pomoč bili in mi mnogo dobrot skazali, posebno blag. gosp. ravnatelju in novomeškem gospem izrekam svojo najtoplejšo zahvalo.

Novo Mesto 3. oktobra 1892.

Marija Učak.

Njiva,

blizo tri orale velika, v Žabji vasi poleg Novega Mesta se takoj v najem dá ali pa tudi prodá. Več pové

Ivana Komp,

(156—1)

Ljubljana, Št. Peterska mitnica št. 22.

Na prodaj

je takoj iz proste roke hiša št. 20 v Kandiji pri Novem Mestu. Ista je na jako pripravnem kraju, za vsako kupčijo ali gostilno in še v prav dobrem stanu. Poleg hiše sta dva lepa vrta. — Več se izvé ravno tam.

Fran Čuden,

urar,

preje J. GEBA,

v Ljubljani, Slonove ulice štey. 11,

se priporoča in uljudno vabi preč. duhovščino in slav. občinstvo na ogled svoje velike izborne zaloge najraznovrstnejših žepnih ur, zlatih, srebrnih in nikelnatih, stenskih ur z nihalom, ur s stojalom in ur budilnic (Weckeruhren), ur z godbo in godbenih valčkov v ličnih politiranih omaričah, raznovrstnih verižic, prstanov in uhanov.

Cene žepnim uram so naslednje:

Najfinejše nikelnate ure	od gld.	3.80	do	6.—
„ srebne ure s ključem	„ „	7.50	„	10.—
„ srebne remontoir-ure	„ „	7.50	„	12.—
„ iste z dvojnimi oklepom	„ „	9.—	„	18.—
„ zlate ure za dame	„ „	16.—	„	35.—
„ zlate ure za gospode	„ „	24.—	„	130.—

Budilke po gld. 2.80, fine. garantirane po gld. 3.40.

Garantiram povsem za poštenost pri meni kupljenega blaga; za zanesljivost mehanizma pa eno leto jamčim. — Cenjeni naročniki se mogó prepričati, da moje blago ni zamenjati z dunajskim blagom, vzlic temu, da prodajem dobro blago za res nizko ceno.

Popravila izvršujem točno in zanesljivo ter jamčim za dobro izvršbo. — Vnanjim naročnikom postrežem po želji z obratno pošto. (215—1)

Ilustrovani ceniki na željo gratis in franko

Radi selitve je naprodaj

lep mlin

s tremi tečaji, hiša v drugo nadstropje, z cementom krita in še drugim gospodarskim poslopjem; zraven so tudi njive, travnik in hosta, vse to se proda po želji kupca več ali pa tudi manj zemlje. — Plaćo se lahko čakata več let. Več pove Josip Gorjup na Žilostni Gori pri Mokronogu.

(210-1)

Več tisoč dobro žgane opeke

imam na prodaj na Dol. Straži na južni strani poleg družih opekarn, kjer sem napravil svojo lastno opekarno. Priporočam se slav. občinstu ter sprejemam tudi pismena naročila in na ista odgovarjam.

Juri Springer,

(174-4)

opekar, Dolenja Straža pri Novem Mestu.

Grajsko oskrbništvo Ruperč Vrh

prodaja lepa bukova drva meter po 2 gld. 60 kr. na dom postavljena. Zalogo ima v Novem Mestu gosp. Friderik Schwarz in v Kandiji gosp. Josip Windischer. Tudi se sprejemajo večje pošiljatve za urade in zasobnike, naročila za te sprejema Friderik Schwarz ali pa grajsko oskrbništvo.

(103-2)

Novi mlin v Radečah

s štirimi tečaji, stopami, z hišo za stanovanje in več drugim poslopjem, vrtom in njivo, se daje v najem ali prodaja. Več se izve pri Janezu Plazerju v Radečah pri Zidanem Mostu.

(200-3)

Lepo posestvo

pol ure od Ljubljane ležeče, obseza 43 oralov njiv, pašnikov, vrtov itd., s prostornim gospodarskim poslopjem za vsako obrt, posebno za mlekarstvo jako ugodno. Proda se pod prav ugodnimi pogoji. Obrniti se je na

J. Rodè-Dogan-a

(205-2)

v Ljubljani.

Na prodaj je

v Ivani Vasi, tik okrajne ceste, 8 minut od železnične postaje v Mirni Peči hiša z dvema sobama, kletjo, skednjem, dvema svinjakoma, vrtom z sadnim drevjem, njivo za 6 mernikov posestva in del hoste. Več o tem pove lastnik

Anton Erjavec,

(212-1)

Ivana Vas, pošta Mirna Peč.

Prodajalnica

(214)

sredi trga v Litiji, poleg c. kr. sodnije in notarije, se odda takoj v najem. Poleg prodajalnice je tudi skladišče (magacin) in jedna soba. Natatnejši pogoji se izvedo pri Janezu Grobolšek v Litiji.

(Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajeo.

Naznanilo

zaradi

prodajanja strojev.

Izvedela sem, da razširjajo agentje, kateri potujejo nabirajo naročila na stroje, vest, da ne vodim več mojega pokojnega soproga g. Frana Detter-ja trgovine s stroji.

To je povse neresnična vest in zategadelj naznanjam, da bodem tudi še nadalje vodila trgovino s stroji in se trudila postreči p. n. kupovalcem z izbornimi stroji vsake vrste.

V Ljubljani, dné 12. junija 1892.

(157-6)

Ana Detter udova.**V hiši štev. 175 v Novem Mestu**

je takoj oddati počenši 1. oktobra stanovanje, obstoječe iz treh sob, kuhinje, drvarnice in kleti in nekaj vrta. Več se izve ravno tam.

(199-3)

Na prodaj ali v najem se odda mlin

v Metliki, kateri ima šest tečajev in šest stop; poleg njega so tudi njive, travnik z hrastjem v obsegu štirih oralov, hlev in klet. Voda je pripravna za žago ali kako tovarno. Kupci naj se oglasijo na h. št. 173.

Lepo posestvo naprodaj.

Na Brezovici pri sv. Ani v Trebeljski fari je naprodaj okolo 40 oralov obširno posestvo z dvema hišama in pod njima pa tri obokane kleti, svinjak s tremi hlevi in obokana kašča, zidana senica, poldrugi pód in kozolec. Vgozdu je bukovo, hrastovo, kostanjevo in orehovo, na vrtu pa mnogo sadnjega drevja. Dalje sta še dva vinograda in zidanica, veliko kmetijskega orodja in živine, katero lahko kupec dobi s posestvom vred. — Prodajam tudi ročni mlin, ki brez vode izvrstno melje. Ceno vsake od imenovanih stvari pove

(106-2)

Martin Metelko,

posestnik na Brezovici, pošta Mokronog.

IGNACIJ ŽARGI

„Pri nizki ceni.“

v Ljubljani, Sv. Petra Cesta št. 4

priporoča svojo izborna zalogo modnega, manufakturnega in kramarskega blaga, raznovrstnega perila: srajc, predpasnikov itd., blaga za krojače in šivilje. Velika izbira zimske potrebščine kakor: nogovic, volne, volnate robce, rokavice itd.

(211-1)

Vzorci (mustri) brezplačno.

Novomesto. Natisnil J. Krajeo.